Jonas BALČIŪNAS

Investigations of Rokėnai cemetery

In 1998-1999 in Rokėnai cemetery (Ignalina district) an area of 134 m² was explored (6 trenches) by the LCCH where two disturbed inhumations were uncovered: a double burial of a male and a child and a female burial. The uncovered burials date to the 3rd-5th century. The cemetery also included burials of the middle of the 2nd millennium – the 17th century.

Zenonas BAUBONIS, Bronius DAKANIS

DVARVIEČIŲ KAPINYNO TYRINĖJIMAI

KPC vykdė Dvarviečių (Kušleikių) spėjamo kapinyno (Kelmės r., Pakražančio sen.) žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus (vadovas B. Dakanis).

1988 m. spėjamo kapinyno teritorijoje, 65 m į P nuo pilkapių, vadinamų Milžinkapiais, kalvoje aptikti išarti 1 ar 2 degintiniai kapai, puodo šukė (žr. Dakanis B. Kelmės rajono archeologijos paminklų žvalgymas, *ATL 1988 ir 1989 metais*, V., 1990, p. 185), o į PV, nusausintos pelkutės dugne – degintų žmonių kauliukų (tyrė VU MF AL). Manyta, kad pilkapiuose yra XIV–XVI a. kapų (žr. Dakanis B. Mažai žinomi I–IV a. pilkapiai, *Muziejai ir paminklai,* V., 1985, 7, p. 56–57).

1998 m. kapinyne ir minėtosios pelkutės dugne ištirtas 34,7 m² plotas (4 perkasos). Aptikta 10 kapų ar jų duobių.

Perkasoje, tirtoje 32 m į P nuo pilkapių, rastos 4 nuo 1,4 m iki 2,28 m R–V ir ŠR–PV kryptimi ilgio bei nuo 45 iki 85 cm pločio kapų duobės, kurios po armeniu buvo tik 7–16 cm gylio. Kape Nr. 2 rastas akmeninis galąstuvas su skylute, peilis ir peilio (?) žemyn lenktais ašmenimis dalis, pentinas, sagtis, žvangutis ir nenustatytos paskirties dirbinys. Kapo Nr. 3 vienintelė įkapė – sunykęs geležinis dirbinys, kurio liko tik rūdys. Ištirtame plote aptikta ir pavienių dirbinių iš suardytų kapų (arba aukų mirusiesiems) – kirvis, ietigalis bei peilis. Kape Nr. 5 mirusysis palaidotas su turtingomis įkapėmis: pentiniu kirviu, įmoviniu ietigaliu, 2 vienašmeniais peiliais, sagtimi ir sagtele, grandimi, 9–11 (?) žiedų ar jų dalimis, nago apkalu–pakabučiu, skiltuvu su titnaginiu skeltuvu, vielų gabalėliais ir neaiškiu dirbiniu. Iš mirusiojo griaučių likusios

tik galvos pakaušio kaulų dalys rodo, kad mirusysis buvo palaidotas galva į V. Laidota karste, kurio plotis maždaug 40 cm (jo liekanų išliko kapo vidurinėje dalyje). Kituose kapuose jokių mirusiųjų kaulų neišliko.

Kitoje perkasoje, kuri tirta 28 m į P nuo pirmosios, kalvos gale, dar toliau nuo pilkapių aptiktos 5 duobės: viena pailga, 1,38 m ilgio ir 45 cm pločio, kitos – keturkampio užapvalintais galais formos, 65–95 cm ilgio, 35–60 cm pločio, po armeniu 11–26 cm gylio. Radinių duobėse neaptikta. Jos tikriausiai yra degintinių kapų, kurie jau išarti (ištirtoje vietoje armens viršuje aptikta sudegusių kauliukų).

Dauboje, kurioje 1998 m. rasta degintinių kauliukų, radinių neaptikta.

Kapinyne netoli ištirtų perkasų aptikta išartų (beveik pusė nustatyto kapinyno ploto buvo nesenai giliai suarta) dirbinių: pentinis ir įmovinis kirveliai, strėlės antgalis, dalis peilio ir žiesto puodo šukelė.

Kapinyno kalvelės V šlaite rasta XV a. lobio ar aukojimo vieta su 2 radiniais: atkirstomis sidabrinių papuošalų – vytinės antkaklės (16,378 g) ir išplonintu viršumi žiedo (3,474 g) dalimis.

Dvarviečių (Kušleikių) kapinynas yra 1,35 km į Š–ŠR nuo Dvarviečių kaimo kapinių, 0,6 į PR nuo Mergės ir jos kairiojo intako santakos, Mergės kairiajame krante, šalia pilkapių. Jis datuojamas II tūkst. I puse, tačiau, pagal jo paviršiuje aptiktus degintinių palaidojimų kauliukus ir kitus radinius, gali siekti ir I tūkst. II pusę.

1999 m. minėtojo lobio vietoje ieškant likusių radinių, nuo artojo kapinyno paties paviršiaus, panaudojant metalo detektorių (dirbo E. Ivanauskas ir A. Strazdas), surinkti iš kapų išarti archeologiniai dirbiniai. Jų radimo vietos pažymėtos kapinyno plane (M 1:100). Aptikti 37 radiniai: 4 ietigaliai ir ietigalio įmova, įmovinis ir pentinis plačiaašmenis kirviai, kalavijo buožė ir makšties apkalas, kalavijų ar kovos peilių 3 rankenų skirstikliai, 2 peilių fragmentai, yla, adatinė, 2 apkalai, 4 segių ir 3 žiedų fragmentai, sagtelė, žvangutis, karolis ir kitų dirbinių liekanos (4 nuo ugnies susilydžiusios). Daugiausia radinių buvo kapinyno viduryje ir PV dalyse, netoli pilkapių (matyt, dėl to, kad toje vietoje, kolūkio nurodymu, siekiant išlyginti Milžinkapius, stumdytas žemės paviršius). Radimvietės atitinka nustatyto kapinyno teritoriją (dirbinių nerasta tik kapinyno kalvos P gale, kur 1998 m. ištirtos spėjamų kapų 5 duobės).

Kapinynas turi būti įrašytas į archeologinių vietų sąrašą.

Zenonas BAUBONIS, Bronius DAKANIS

Survey of Dvarviečiai cemetery

In 1998 in the territory of supposed Dvarviečiai (Kušleikiai) cemetery (Kelmė district) the area of 34,7 m^2 was explored by the LCCH. Ten burials and burial pits were uncovered. The cemetery dates to the second half of the 1st millennium–the first half of the 2nd millennium.

Zenonas BAUBONIS, Bronius DAKANIS

PERKŪNIŠKĖS KAPINYNO TYRINĖJIMAI 1999 M.

1999 m. KPC vykdė spėjamo Perkūniškės kapinyno, vadinamo Traka, Trakeliais (Kelmės r., Vaiguvos sen.), žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus (vadovas B. Dakanis). Kapinynas įrengtas prie pelkių ir Akmenų ežero pelkėtų pakrančių esančioje 1–2 m aukščio kalvelėje. Jos viršuje yra maždaug 17 m skersmens aikštelė. XX a. pradžioje Trakoje buvęs iškastas „kareivis su žiedais ant pirštų, 3 durtuvais ir diržo sagtimi" (žr. Dakanis B.: *ATL 1988 ir 1989 metais*, V., 1990, p. 186). 1955–1956 m., kasant Trakelyje smėlį, buvę rasta kaulų ir žalvarinių dirbinių, o dar anksčiau – „kažkoks kalavijas, visokių žalvarinių papuošaliukų" (A. Dargvainio duomenys).

Tyrinėjimų metu kapinyne ištirtas 12,8 m^2 plotas. Aptikti 3 kapai, iš kurių vaiko (Nr. 1), palaidoto tik 28 cm gylyje galva į PV, labai suardytas. Kape Nr. 2 mirusysis palaidotas 52–70 cm gylyje akmens amžiui būdinga „miegančiojo" poza – ant kairiojo šono, labai sulenktomis per kelius kojomis ir rankomis, kurios padėtos veido srityje. Ant mirusiojo kaklo buvo uždėta įvijinė (3 vijų) vytinė antkaklė su kilpele ir kabliuku, o krūtinės srityje gulėjo pasaginė segė cilindriniais galais. Po nugaros kaulais, kaip ir kapuose Nr. 1 ir Nr. 3, rastas peilis. Kape Nr. 3 mirusysis palaidotas 62–69,5 cm gylyje, ant nugaros, galva, gulinčia ant kairiojo šono, į V, tiesiomis kojomis (tarp jų kaulų 17–13 cm). Rankos sulenktos: dešinioji padėta ant dešiniojo peties, o kairioji – krūtinės srityje. Kape rasti keli smulkūs angliukai.

Į Š nuo kapinyno esančioje didesnėje žvyringoje kalvoje ištirti 8 m^2, kapų nerasta.

Perkūniškės kapinyną reikėtų datuoti II tūkst. I pusė. Jį, esantį 0,45 km į ŠR nuo Akmenių kaimo kapinių, 0,35 km į PV nuo Kelmės–Vaiguvos